C63 – OND7

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2006-2007

11 januari 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING, WETENSCHAP EN INNOVATIE

INHOUD

Interpellatie van de heer Erik Tack tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het dreigende tekort aan Vlaamse huisartsen 1
Met redenen omklede motie 3

Vraag om uitleg van de heer Bart De Wever tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het invoeren van een engagementsverklaring en een startklas in Vlaanderen 3

Vraag om uitleg van mevrouw Marie-Rose Morel tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de toekomst van de opleiding Restauratie te Antwerpen 10

Vraag om uitleg van mevrouw An Michiels tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de kloof tussen kennis en vaardigheden in het onderwijs 12

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck

Interpellatie van de heer Erik Tack tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het dreigende tekort aan Vlaamse huisartsen

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik heb een vraag over het dreigend tekort aan huisartsen in Vlaanderen. Recente cijfers tonen aan dat het niet zo goed gaat op het vlak van de instroom van jonge huisartsen. In 2006 zouden er slechts 92 afstuderende artsen hebben gekozen voor de richting huisartsgeneeskunde. Een andere bron spreekt van 94, maar dat maakt weinig verschil uit. Het gaat ongeveer om de helft van de 180 beschikbare plaatsen. Het jaar ervoor waren er slechts 154, waardoor ook toen het cijfer van 180 niet werd gehaald. Dat geeft aan hoeveel jonge mensen nog kiezen voor het beroep van huisarts. Daarenboven zijn er de voorbije jaren ook heel wat beginnelingen ondertussen uit het beroep gestapt.

Over het aantal actieve huisartsen doen er allerlei cijfers de ronde. Blijkbaar is het niet zo gemakkelijk, ondanks alle technologieën, om exact te weten hoeveel artsen er effectief als huisarts aan de slag zijn. In 2003 waren er 17.543 algemeen geneeskundigen, waarvan 14.453 erkend en 10.752 geaccrediteerd. Dat betekent nog niet dat al die artsen werkelijk actief zijn als huisarts. Als we enkele criteria invoeren, zoals een minimumaantal patienten van 1250 per jaar, een bestand van minimum 150 patiënten en een verhouding van het aantal contacten/bestand tussen drie en twaalf, dan waren er volgens professor De Maeseneer in 2000 slechts 8.757 huisartsen actief. Dat is natuurlijk beduidend minder dan die 17.543. Hij besluit dat er tussen 10.000 en 11.000 artsen effectief actief zijn als huisarts en voldoen aan de erkenningscriteria van het ministerieel besluit. Eén criterium is bijvoorbeeld een minimum van 500 patiëntencontacten per jaar, wat erg weinig is.

De helft van de actieve huisartsen is ouder dan 50 jaar. In de veronderstelling dat de artsenpiramide van 50 tot 65 jaar vlak is – wat zeker niet helemaal klopt – en de helft van de huisartsen in Vlaanderen actief is, dan vloeien er bij pensionering op 65 jaar ongeveer 180 huisartsen per jaar af. Voorwaarde is natuurlijk dat alle artsen beslissen om op 65 jaar met pensioen te gaan. Dit cijfer is niet exact, maar het geeft wel een richting aan over hoeveel artsen er jaarlijks moeten instromen om de uitstroom te compenseren.

Voorwaarde is dan wel dat alle instromende artsen bereid zijn om een even grote werkbelasting aan te nemen als de oudere artsen. De werkbelasting ligt bij jongere artsen gemiddeld anders dan bij de ouderen, want steeds meer jongeren kiezen voor een ander leven. Niet iedereen kiest ervoor om van zeven uur 's morgens tot elf uur 's avonds te werken. Veel jongere mensen willen andere klemtonen leggen in hun leven: op hun gezin, hun kinderen, hobby's en vrije tijd. Dat was bij de vorige generatie niet altijd het geval. Bovendien – en dat is een goede evolutie – is het beroep van huisarts aan het vervrouwelijken. Bij de dames is een heel groot deel niet bereid om mastodontdagen van 13 tot 15 uur actieve dienst te kloppen. Om aan een even groot werkvolume te voldoen, zullen er dus waarschijnlijk meer nieuwe artsen moeten instromen.

Daarnaast is het zo dat de vraag op middellange termijn zal toenemen en dat er een spanningsveld dreigt te ontstaan tussen vraag en aanbod. Het takenpakket van de huisartsen wordt immers almaar groter. Er zijn meer daghospitalisaties, waardoor er meer voor- en nazorg moet worden verleend. De bevolking veroudert, waardoor er meer medische tussenkomsten zijn. Door de echelonnering doet de patiënt in eerste instantie meer een beroep op de huisarts. Er is meer aandacht voor preventie. Vroeger werd een huisarts aangesproken om aan crisismanagement te doen als iemand ziek werd, nu is hij steeds meer een begeleider van de bevolking. Hij heeft meer taken op het vlak van preventie, vaccinatie, borstkanker-, prostaatkanker- en darmkankerscreening. Er ligt meer de nadruk op evidence-based medicine met het halen van steeds scherpere einddoelen voor bloeddruk, cholesterol en suiker. Dat vraagt een veel nadrukkelijker aanpak met veel meer interventies van de huisarts.

We merken ook steeds vaker dat actieve huisartsen na 10 of 20 jaar praktijk uitwijken naar Nederland omdat de arbeidsomstandigheden daar een stuk aantrekkelijker zouden zijn en de verloning beter.

30 november laatsleden kopte De Morgen: 'Huisarts wordt knelpuntenberoep'. Dat er al regio's zijn waar het tekort zich laat voelen, blijkt uit het initiatief van federaal minister Demotte 'Impulseo' waarbij jonge huisartsen die zich vestigen in gebieden waar er een tekort is, financiële steun van de overheid krijgen. Bovendien laten huisartsen in sommige regio's weten dat de wachtdienstregeling te belastend wordt, ener-

zijds omdat er minder artsen zijn en de wachtdiensten dus onder minder artsen moeten verdeeld worden, anderzijds omdat de artsenbevolking ouder wordt en een weekendwachtdienst fysiek zwaar weegt. Na zo'n weekend moet de arts immers weer even alert als altijd zijn patiënten ontvangen, want achter elke ziekte kan er een heel ernstige aandoening schuilen. Daarom slaken sommige huisartsenkringen een alarmkreet. Hier en daar zou er zelfs een beroep gedaan worden op externe artsen om een deel van de wachtdienst te verzekeren.

Ook de nota van de Vlaamse Gezondheidsraad 'De toekomst van het gezondheidszorgbeleid in Vlaanderen met bijzondere aandacht voor de eerstelijnsgezondheidszorg' vermeldt dat er in belangrijke sectoren een tekort is aan verpleegkundigen en dat dit in de toekomst ook zo zal zijn voor huisartsen en tandartsen.

Op het eerste gezicht lijkt dit misschien een zaak voor de federale minister van Volksgezondheid. Toch denk ik dat dit allerminst een exclusieve bevoegdheid is van de federale minister, want huisartsen zijn een van de belangrijkste pijlers voor preventie. Aangezien de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is voor het preventiebeleid, is er wel degelijk een link met het Vlaamse niveau. Huisartsen zijn hoogopgeleid en beschikken over een belangrijke wetenschappelijke medische bagage. Ze vormen een verspreid en dicht netwerk. Ze staan zeer dicht bij de bevolking. Ze hebben kennis van de familiale banden en kunnen daardoor bepaalde risicogroepen afbakenen, wat zeer belangrijk is voor gerichte preventie. Omdat er in de meeste regio's lokale samenwerkingsverbanden bestaan, kunnen ze in groep preventierichtlijnen aan de bevolking geven. Ze zijn niet alleen een rechtstreekse partner in het preventiebeleid, maar spelen ook een aanvullende rol doordat ze heel veel tijd in preventie investeren.

Om dat partnerschap naar behoren te kunnen vervullen, is het voor de Vlaamse gemeenschap van het allergrootste belang dat het netwerk van huisartsen blijft bestaan en dat er voldoende huisartsen actief blijven.

Bent u het met mij eens, mijnheer de minister, dat deze problematiek ook een Vlaamse dimensie heeft? Bent u zich ervan bewust dat als de huidige trend zich doorzet, er op termijn een tekort aan huisartsen zou kunnen zijn? Wat hebt u reeds ondernomen of zult u nog ondernemen om deze tendens te keren? Hebt u reeds studiewerk laten verrichten om deze problematiek in kaart te brengen en om met exacte cijfers de bestaande of toekomstige noden te bepalen? Wat leren die cijfers ons? Kunnen wij die gegevens krijgen? Is er overleg geweest met de federale en Vlaamse ministers van Volksgezondheid? Zo ja, wat was het resultaat van dit overleg?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Over de contingentering in de geneeskunde zijn in deze commissie al vele debatten gevoerd, zowel in deze als in de voorbije legislaturen. We hebben het daarbij ook uitvoerig gehad over de rol van de verschillende Belgische overheden en de onderlinge afstemming. Ik verwijs dus ook naar de eerdere antwoorden van mijn voorgangers en van mezelf over deze thematiek.

Dat deze thematiek ook een Vlaamse dimensie heeft, is correct. Minister Vervotte zal de lange lijst die u hebt opgesomd ongetwijfeld verder kunnen aanvullen. Ikzelf ben in dit dossier betrokken voor wat de opleiding betreft. Op dat vlak zie ik geen problemen, wel integendeel. Ik verwijs graag naar het positieve rapport van de onderwijsvisitatie Geneeskunde, dat in december 2005 is verschenen. De visitatiecommissie was van mening dat het medisch onderwijs in Vlaanderen kwalitatief hoogstaand is. Zij zag in de samenwerking tussen de vier universiteiten in het Interuniversitair Instituut Huisartsopleiding een voortreffelijk voorbeeld. Volgens de commissie heeft die samenwerking geleid tot een academische opleiding van hoge kwaliteit, ook vergeleken met de huisartsopleiding in het buitenland. Die goede evaluatie heeft de nodige weerklank gekregen. Ze is ook niet onopgemerkt voorbij gegaan aan aspirant-studenten.

Naast de eigenlijke opleiding en de kwaliteit daarvan, is er uiteraard ook de in- en uitstroom van studenten. Ik wil me er niet over uitspreken of die al dan niet voldoende is om nu en in de toekomst in een gepast aanbod van huisartsen te voorzien. Zoals u weet, is het mijn federale collega minister Demotte die het contingent bepaalt, daarover het nodige studiewerk laat verrichten en daarover ook door de Planningscommissie Medisch Aanbod wordt geadviseerd.

Ik kan u wel meedelen in welke mate de verwachte uitstroom het contingent benadert. Sinds de invoering van het toegangsexamen is het aantal uitgereikte diploma's van arts sterk gedaald. Op het einde van het vorige academiejaar bedroeg het net iets meer dan de helft van een decennium geleden. Voor de huisartsen leidt dat er inderdaad toe dat het contingent momenteel niet volledig wordt ingevuld.

Toch lijkt die trend te keren. Volgens de cijfers van de evolutie van het aantal generatiestudenten geneeskunde blijkt dat we uit een dal klimmen en dat de volgende jaren het aantal afgestudeerde artsen opnieuw en zelfs serieus zal stijgen. Ik ga ervan uit dat de stijging van het aantal generatiestudenten in de geneeskunde ook een positief gevolg zal hebben op het aantal studenten dat kiest voor een opleiding tot huisarts, zodat er geen structureel tekort hoeft te ontstaan. De maatregelen die de federale overheid neemt om het beroep aantrekkelijker te maken, kunnen dat alleen maar versterken.

Voor wat uw andere vragen betreft, moet ik eigenlijk verwijzen naar mijn federale collega.

De voorzitter: De heer Tack heeft het woord.

De heer Erik Tack: Gouverner, c'est prévoir. Het is natuurlijk niet gemakkelijk om exact te voorspellen hoeveel huisartsen de komende periode nodig zijn om te zorgen voor een goed medisch aanbod. Dat is nochtans een ernstige zaak. Stel u eens even voor dat men verhuist en bij verschillende artsen zou moeten smeken om toch in een patiëntenbestand te worden opgenomen. De afgelopen jaren zijn er meer en meer studenten aan de studies geneeskunde begonnen. De stijging is evenwel niet erg groot: er zijn nu anderhalve keer meer studenten dan vroeger. Als er vroeger 90 studenten begonnen, dan zijn het er vandaag 135. Ik vrees dat dat er niet genoeg zijn.

De aantrekkelijkheid van het beroep moet beter worden uitgespeeld. Specialisten houden zich alle dagen met hetzelfde bezig, terwijl huisartsen een erg afwisselende job uitoefenen. Mijn collega's-specialisten zullen het wellicht niet graag horen, maar het beroep van huisarts vind ik interessanter. Ik hoop dat u op korte termijn werk maakt van de promotie van de huisartsopleiding bij studenten.

Met redenen omklede motie

De voorzitter: Door de heer Tack en de heer De Cock werden tot besluit van deze interpellatie met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Bart De Wever tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het invoeren van een engagementsverklaring en een startklas in Vlaanderen

De voorzitter: De heer De Wever heeft het woord.

De heer Bart De Wever: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, deze vraag is ingegeven door uw talenbeleidsnota van eind 2006, met de titel 'De lat hoog voor alle talen in iedere school. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken'. Hierin wordt veel aandacht besteed aan het taalbeleid in ons onderwijs. Uitermate interessant vind ik het onderdeel waarin de taalvaardigheid inzake het Nederlands aan bod komt. De minister onderkent het probleem. Hij is duidelijk bereid om stappen te zetten opdat in elke school meer aandacht is voor een goede beheersing van het Nederlands, zowel op het vlak van spreken, luisteren als schrijven. Wij steunen u daarbij voor de volle 100 percent en beschouwen dit als een van de grootste uitdagingen voor het onderwijs in de pluriforme samenleving die Vlaanderen de facto is. Onzes inziens zijn veel problemen te herleiden tot onvoldoende kennis van het Nederlands door nieuwkomers en ook kinderen van oudkomers.

Naar aanleiding van de talenbeleidsnota wil ik twee concrete beleidsvoorstellen aankaarten. Ten eerste: in uw nota vind ik nagenoeg niets terug over de ouderlijke verantwoordelijkheid in het taalleerproces. Dat is een leemte. Enkel mits een doorgedreven inzet met betrekking tot het aanleren én het hanteren van het Nederlands als taal in het thuismilieu kunnen uw en onze opzet slagen. Zo blijven wij sterk pleiten voor het invoeren van een echt onthaalbeleid op school voor de ouders van anderstalige kinderen en de invoering van een engagementsverklaring van de ouders: ze moeten zich engageren om het Nederlands thuis ruimte te geven.

Mijn eigen kinderen lopen school in Antwerpen. Het zal u niet verbazen dat ze in het vrij, katholiek onderwijs naar school gaan. Daar zijn zeer veel allochtone leerlingen. We doen erg veel moeite om de ouders van de allochtone leerlingen bij de schoolwerking te betrekken, maar dat is erg moeilijk. Wij denken dat taalproblemen verklaren waarom het zo moeilijk is om de ouders bij de werking te betrekken. Een beleidsinitiatief zou meer dan welkom zijn. Ik wil u daarom vragen of u die mening deelt en welke stappen er eventueel zouden kunnen ondernomen worden.

Een tweede punt is de invoering van taalvaardigheidstoetsen in het basisonderwijs. Mits een goede screening en opvolging kan men immers meer en beter remediëren aan de taalvaardigheid van leerlingen. U onderkent dit en wilt dit ook verwezenlijken. Toch wil ik ook hier een bijkomende stap zetten. Ik verwijs naar de interessante discussie in Nederland, waar de liberale partij VVD voorstelt om de leerlingen op het einde van de basisschool een taaltoets af te nemen. De kinderen die niet slagen voor de test, moeten naar een startklas om hun Nederlands te verbeteren. Zolang ze niet voor de toets slagen, kunnen ze niet voortstuderen. Zo vermijdt men dat ze later in problemen komen.

Op die manier wil de VVD voorkomen dat leerlingen met een taalachterstand naar het middelbaar onderwijs gaan. De VVD vat het voorstel op als een instrument in de strijd tegen schooluitval. Vandaag verlaten in Nederland elk jaar meer dan 50.000 jongeren het middelbaar onderwijs zonder diploma, en men vermoedt dat

taalproblemen vaak aan de basis liggen van die uitval. Ik denk dat de toestand in Vlaanderen niet veel beter is. De VLD wil ook driejarige kinderen een verplichte taaltoets opleggen. De VLD wil zo een sluis tussen het kleuteronderwijs en het basisonderwijs invoeren. Kinderen die op de toets slecht scoren, moeten naar een voorschoolse opvang. Ik ga daar verder niet op in.

Toen ik deze vraag opstelde, heb ik me de bedenking gemaakt dat het initiatief in Ronse in de richting gaat van wat ik hier voorstel. Het experimenteel curriculum is vergelijkbaar met wat men in Brussel doet. De eerste graad is uitrekbaar tot drie jaar, wat leerlingen met taalmoeilijkheden de kans geeft om die achterstand in te lopen in een extra jaar. Mijnheer de minister, het is buitengewoon interessant dat het volgens u budgettair geen grote weerslag zou hebben en het is nog interessanter dat de Inspectie van Financiën u daarin volgt, vanuit de premisse dat, als deze leerlingen dat extra jaar niet krijgen, ze toch een of meerdere extra jaren zullen krijgen. Want het zijn leerlingen die hoogstwaarschijnlijk zullen blijven zitten en in de cascade die ons onderwijssysteem nog altijd is, wellicht naar beneden zullen zakken en een achterstand zullen oplopen.

Het zou dus zelfs budgettair neutraal zijn om een extra jaar in te lassen. Het lijkt me dan niet onlogisch om die logica door te trekken naar plaatsen met veel leerlingen met gelijkaardige taalproblemen, bijvoorbeeld leerlingen van allochtone origine. Ik denk dan vooral aan de steden.

Mijnheer de minister, uw partijgenoot en mijn Antwerpse collega, de zeer gewaardeerde schepen van Onderwijs Voorhamme, heeft u er ongetwijfeld al over aangesproken dat heel veel van dit soort leerlingen uiteindelijk eindigen in het buitengewoon onderwijs. Naar schatting 10.000 tot 15.000 leerlingen komen in type 1 of type 8 – licht mentaal gehandicapt of leerstoornis – terecht om een oneigenlijke reden, want ze hebben een taalachterstand. In steden als Antwerpen is dat een zeer groot probleem, met een zeer aanzienlijk prijskaartje. Leerlingen in het buitengewoon onderwijs kosten 3 maal meer aan de gemeenschap dan leerlingen in het gewoon onderwijs, maar het is meer dan een centenkwestie.

Mijnheer de minister, bij de opening van het vorige academiejaar hebt u een zeer doorleefde toespraak gehouden over de manier waarop Vlaanderen het talent van hele bevolkingsgroepen niet ontgint en dus verspilt. Dat is niet alleen onverantwoordelijk ten opzichte van de betrokken bevolkingsgroepen, maar eigenlijk ook onverantwoord ten opzichte van onze eigen gemeenschap, gezien de demografie en alle problemen waar we voor staan.

Mijnheer de minister, is het dan geen goed idee om, in navolging van wat de Nederlandse VVD zegt, de eerste graad op te trekken tot drie jaar? We zouden leerlingen die het nodig hebben in een sluis tussen het basis- en het middelbaar onderwijs kunnen opvangen, met het idee dat ze beter daar één jaar verliezen, dan dat ze hun schoolse carrière zien verloren gaan, wat natuurlijk levenslang voor een structureel probleem zorgt qua onderwijs- en taalniveau en kansen op de arbeidsmarkt.

Mijnheer de minister, zult u werk maken van een onderwijsonthaalbeleid? Bent u voorstander van het invoeren van engagementsverklaringen in alle scholen van het Brussels Nederlandstalig onderwijs? Maar ook in andere scholen kan dat gebeuren.

Deelt u mijn mening dat we duidelijker eisen moeten stellen en engagementen moeten vragen aan niet-Nederlandstalige ouders, alvorens ze toelating te geven om hun kind in te schrijven? Is deze formule een succes in de scholen waar dat nu al wordt toegepast, zoals in Anderlecht?

Kan de formule van de engagementsverklaring worden uitgebreid tot heel Vlaanderen? Mijnheer de minister, hoe wilt u de ouderlijke betrokkenheid verhogen?

Hoe staat u tegenover het idee van de startklas?

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw Ann Michiels: Mevrouw de voorzitter, ik vind het eerlijk gezegd een beetje jammer dat nu slechts twee aspecten uit de talennota aan bod komen. Maar ik ben er zeker van dat, op het moment dat de hele nota wordt besproken, we ook nog op deze punten kunnen terugkomen.

Ik sluit me graag aan bij de vragen van de heer De Wever, want het zijn vragen die ook bij mijn fractie leven en die ik al herhaalde malen heb gesteld. Een school kan doen wat ze wil in verband met het talenbeleid. Als het stopt aan de schoolpoort, heeft het volgens mij weinig zin of de scholen er veel of weinig energie in steken. Er moet een duidelijke bereidheid zijn van de ouders om die piste te volgen. Mijnheer de minister, gaat u werk maken van een vraag aan de ouders, om mee te stappen in het talenbeleid dat de school uittekent en om er actief aan mee te werken?

Wij spreken liever van een taalbadklas dan van een startklas, maar ik sluit me volledig aan bij de vraag naar uw standpunt hierover. U hebt eerder al gezegd dat u er veeleer terughoudend tegenover staat, maar intussen zijn er toch een aantal pistes verder uitgewerkt.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck: Ik vraag me af of het oprichten van een startklas ook niet op het niveau van een school kan. Ik denk aan de grootsteden waar heel wat scholen dichtbij elkaar liggen en het best mogelijk is dat het aantal leerlingen in één school on-

voldoende groot is en er het best op het niveau van een scholengemeenschap werk van wordt gemaakt. Dat gaat in tegen een versnippering van centen en krachten en het zou een verrijking kunnen zijn voor heel wat scholen die anders niet de mogelijkheid zouden hebben om een startklas in te richten.

Ik denk dat de OKAN-klas goed werk levert. Er zijn beloften om te zorgen voor een vervolg. Ik denk dat nog meer werk gemaakt moet worden van de opvolging van OKAN-leerlingen, zodat deze leerlingen, die een eerste taalbad hebben gekregen, nog een vervolg krijgen en beter aansluiting vinden bij de richtingen waarin ze zijn terechtgekomen.

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Mevrouw de voorzitter, ziet u zo'n startklas als een extra jaar met een apart curriculum voor de eerste graad van het secundair onderwijs? Is het niet meer opportuun om die eerste graad secundair onderwijs om te vormen tot drie jaar? Dat lijkt me zinvoller dan een apart jaar er tussenin en dan het curriculum van de eerste twee jaar voor een specifieke groep. Dan kan je ook op gemeentelijke of stedelijke basis heel beperkt waar het nodig is, die eerste graad in drie jaar aanbieden.

De voorzitter: De heer De Wever kan beter zelf omschrijven wat hij bedoelt.

De heer Bart De Wever: De geest van het Nederlandse voorstel is dat er een toetsing is, een echte sluis tussen het basisonderwijs en het middelbaar onderwijs, en dat dat een extra jaar is, enkel voor de leerlingen die er blijkens de talentoets behoefte aan hebben. Het is geen standaard uitrekking van de eerste graad tot drie jaar.

Ik heb zelf de verwarring gecreëerd door te verwijzen naar initiatieven die ter zake in Vlaanderen lopende zijn. Wat het OKAN-onderwijs betreft, mevrouw de voorzitter, volg ik u, maar het is nog altijd zo dat dat enkel voor leerlingen toegankelijk is die de Belgische nationaliteit niet hebben en dat de problematiek in de steden vaak betrekking heeft op kinderen van oudkomers die de nationaliteit wel hebben, zeker gezien de snel-Belgwet.

De heer Ludo Sannen: Ik zou het niet als standaardgegeven zien dat de eerste graad tot drie jaar wordt uitgebreid, maar ik bedoel die eerste graad in drie jaar aan te bieden voor leerlingen voor wie dat nodig is zodat je alle aandacht op taal kunt leggen en tegelijkertijd ook andere leerprocessen verder kunt ontwikkelen.

De voorzitter: Ik dacht niet dat het de bedoeling is van het curriculum over de drie jaar te spreiden maar dat het bedoeld was als een sluis, een tussenjaar. Naar financiering zou men dan wel andere geluiden horen.

Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw de voorzitster, u zult merken dat mijn antwoord op de vragen van de heer De Wever nogal voorzichtig is, om twee redenen. Ten eerste is er een verschil tussen wat je kunt en moet beschouwen als de opdracht van een school en wat je vanuit Brussel moet organiseren. Het ene dekt niet noodzakelijk het andere. Ten tweede zijn we aan het begin van een debat over de talenbeleidsnota die ik heb gepubliceerd en die eigenlijk een aanzet is tot een zeer brede discussie. Ik hoop dat we vrij snel in die brede discussie zullen terechtkomen, ook hier in het parlement.

Ouderlijke betrokkenheid is essentieel. De vraag is: wat veronderstel je dat de school doet uit eigen initiatief, zonder dat je de hand van de school forceert vanuit Brussel, en wat ga je in Brussel organiseren of eventueel zelfs opleggen?

Ik kom in mijn antwoord ook even terug op het Brusselse curriculum, waarvan Ronse een toepassing is. Ik zal daar ook wat voorzichtig op antwoorden omdat ik midden in een evaluatie daarvan zit. Mijnheer De Wever, ik vind niet dat u verwarring hebt veroorzaakt door te verwijzen naar Ronse, het Brussels curriculum dus, want dat zijn varianten van oplossingen die men zoekt voor duidelijk gestelde problemen.

Ik wil het eerst hebben over het onthaalbeleid. Er zijn al diverse maatregelen genomen die scholen ondersteunen bij de uitwerking van een onthaalbeleid. Zo is leerlingen- en ouderparticipatie, onthaal dus, een van de pijlers van het GOK-decreet. Dat verwijst ook naar inschrijvingsbeleid. Specifiek voor Brussel werden aanpassingen aangebracht aan de inschrijvingsrechten van leerlingen: scholen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad kunnen een voorrangsrecht geven aan leerlingen van wie de thuistaal het Nederlands is.

Naast de vzw Voorrangsbeleid Brussel werd in september 2005 voor het secundair onderwijs in Brussel een netoverstijgende ondersteuningsstructuur, BROSO genaamd, opgericht met als doel betere resultaten met de leerlingen te bereiken. De Vlaamse Regering stelt hiervoor een werkingsbudget en vijf personeelsleden ter beschikking. Ook het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers valt onder deze noemer.

Over onthaalbeleid, en meer specifiek inschrijvingsbeleid, bestaat regelgeving en zijn er initiatieven. De manier waarop men dat vorm geeft, laten we over aan de scholen.

Ik kom zo bij het punt van de engagementsverklaring als toelatingsvoorwaarde voor de inschrijving. Wij vragen geen gegevens op over een engagementsverkla-

ring van ouders in Brusselse scholen met betrekking tot het gebruik van het Nederlands, al zijn er scholen die erom vragen.

In de informatieperiode voorafgaand aan de inschrijvingen en bij de inschrijving zelf, kan er wel een gesprek gevoerd worden met ouders rond een doordachte schoolkeuze en kunnen de wederzijdse verwachtingen ten aanzien van elkaar worden uitgesproken. Het doel ervan is dan de versterking van de betrokkenheid van de ouders bij de schoolse ontwikkeling van hun kind. Scholen kunnen die verwachtingen bijvoorbeeld ook opnemen in het schoolreglement.

Er zijn maar enkele zaken die wettelijk verplicht moeten worden opgenomen in de schoolreglementen, zoals een studiereglement en de minimumbepalingen rond orde en tucht. Enkel die onderwerpen worden door het departement opgevolgd aangezien andere onderwerpen het pedagogische project van de school betreffen en het departement eigenlijk niet aangaan. Ik geef als voorbeeld kledingvoorschriften. Bovendien mogen schoolreglement noch pedagogisch project in strijd zijn met de onderwijsregelgeving en de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder.

Het gebruik van het Nederlands als thuistaal is niet opgenomen in de weigeringsgronden van het inschrijvingsrecht in het GOK-decreet. Het zou bijgevolg onwettig zijn leerlingen op deze basis te weigeren en dat op te nemen in het schoolreglement. Indien een leerling op basis van taal wordt geweigerd, zal in geval van klacht de commissie leerlingenrechten de school op de vingers tikken. Als dit effectief als weigeringscriterium wordt gehanteerd, gaat de school dus in de fout. In de praktijk doet geen enkele Brusselse school dat.

Wij hebben geen gegevens over mogelijke engagementsverklaringen. Ik kan mij dus ook niet uitspreken over het succes van deze formule. Het staat de scholen vrij om vanuit hun eigen onthaalbeleid een vrijwillige engagementsverklaring aan ouders te vragen met het oog op een grotere betrokkenheid bij de school. Dat moet dan ook echt wel het doel zijn.

Uit het voorgaande en uit het onderscheid dat ik maak tussen mijn rol als minister en de rol van de scholen kunt u afleiden dat ik het niet als mijn opdracht beschouw om een uitbreiding van dergelijke formule naar heel Vlaanderen te bepleiten.

Betrokkenheid is absoluut belangrijk. Voor de ouders die het Nederlands onvoldoende beheersen om de communicatie over het schoollopen van hun kind te voeren, heb ik maar één advies: overbrug die kloof en leer Nederlands. Jaarlijks leren duizenden anderstaligen Nederlands via cursussen Nederlands als tweede taal. Deels gaat het om mensen die een inburgeringstraject moeten volgen, deels om mensen die spontaan geïnteresseerd zijn. Er is een ruim aanbod van cursussen waarin iedereen zijn plaats kan vinden, in het volwassenen- of het hoger onderwijs, in de centra voor basiseducatie of via BIS. Momenteel kunnen ongeveer 49.000 mensen Nederlands volgen in het volwassenenonderwijs: dat aanbod is voldoende groot om de vraag te dekken. In de basiseducatie was de situatie tot voor kort anders. Bij het begin van de regeerperiode waren er lange wachtlijsten: in heel Vlaanderen waren er 3500 plaatsen te weinig, waarvan meer dan 2000 in Antwerpen. Bij de goedkeuring van het nieuwe inburgeringdecreet heb ik 5,2 miljoen euro extra gekregen voor een uitbreiding van Nederlands in de basiseducatie in 2006 en 2007. We kunnen anderstaligen maar vragen Nederlands te leren als er voldoende opleidingen worden aangeboden. Ik weet dat u het daarmee eens bent. Er zijn er nu voldoende. In elke provincie is er ook een Huis van het Nederlands dat alle informatie over die opleidingen verzamelt. Het is aan de anderstalige ouders om daar aan te kloppen. Het Huis van het Nederlands zal hun de weg wijzen naar een cursus die voor hen past.

Ook het participatiedecreet heeft als doel de ouderbetrokkenheid te verhogen. In elke school is een schoolraad verplicht en kan een ouderraad worden opgericht. De ouderraad kan het tot zijn taken rekenen daarin een stimulerende rol op zich te nemen. De participatie van ouders van de doelgroepen die vandaag ondervertegenwoordigd zijn in de onderwijsparticipatie is een prioritair thema in de nieuwe beheersovereenkomsten die zijn afgesloten met de ouderkoepelverenigingen.

Ten slotte kan ik verwijzen naar de initiatieven die we ‘brede school’ noemen: de buurt – waar uiteraard meestal de ouders wonen – wordt heel dicht bij de school betrokken. Daaruit volgen activiteiten die de ouderbetrokkenheid, de kennis van het Nederlands enzovoort ten goede komen.

U vroeg mij wat ik denk over het voorstel om een startklas in te voeren. Als ik het goed begrijp wil de VVD op het einde van de basisschool de leerlingen die onvoldoende het Nederlands beheersen naar een startklas verwijzen. Dat is een extra schooljaar. Laat ons buiten de mogelijke merites ook meteen ook de nadelen daarvan zien. Een van de nadelen is dat je bijzonder goed voor iedereen zichtbaar maakt wie het Nederlands onvoldoende beheerst. Daar moet je vanuit het beleid voorzichtig mee omspringen. Leerlingen die het Nederlands onvoldoende beheersen afscheiden van het reguliere traject van hun leeftijdsgenoten, is zowel vanuit sociaal als vanuit didactisch standpunt niet vanzelfsprekend de beste oplossing. Nogal wat mensen wijzen op de risico’s van zulke segregerende aanpak. Internationaal onderzoek wijst uit dat verregaande homogeni-

sering potentieel negatieve effecten op gelijke onderwijskansen kan hebben, vooral als dat gepaard gaat met een verlaging van de verwachtingen van de leerlingen in de zogenaamd 'zwakkere' groepen.

Heterogeniteit heeft mogelijkheden die kunnen worden benut. Uit onderzoek blijkt immers dat zogenaamd zwakkere leerlingen sterker gedijen in groepen met een gemiddeld hoog cognitief gehalte of, op taalvlak, met meer taalvaardige sprekers, de native speakers van de onderwijstaal. Dat is een belangrijk argument ten voordele van het werken met heterogene groepen.

Het Taalforum, een expertisenetwerk van de Nederlandse Taalunie dat zich bezighoudt met taalachterstand in het onderwijs, meldt dat in de Rapportage Minderheden 1999 twee belangrijke obstakels worden aangeduid voor een succesvolle schoolloopbaan van allochtone leerlingen: achterstand in taalvaardigheid Nederlands en achterstand in cognitieve ontwikkeling, gekoppeld aan een gebrek aan kennis van de wereld. In persberichten over het voorstel van de Nederlandse VVD over de startklas staat: "Volgens mevrouw Verdonk moet er eerder met de strijd tegen schooluitval worden begonnen dan nu het geval is. We kijken pas naar de schooluitval in het vmbo of het mbo, als het te laat is." Ook wij in Vlaanderen vinden dat initiatieven op twaalf jaar, bij de overgang van basis- naar secundair onderwijs, eigenlijk te laat komen.

Vroegtijdige kleuterparticipatie is voor ons het punt waar we onze maatschappelijke opdracht willen laten starten. Sommige kinderen krijgen thuis als peuter of kleuter te weinig en te weinig gevarieerd taalaanbod. Daarom vind ik het zo belangrijk dat kleuters, en zeker de niet-Nederlandstalige kleuters, zo vroeg en zo regelmatig mogelijk naar school komen. Kleuters die vroeg instromen, krijgen zo de kans om niet alleen het meer informele Nederlands te leren beheersen in hun omgang met de kleuteronderwijzer of de klasgenootjes, maar ze krijgen ook de tijd om de formele schooltaal te leren begrijpen en zelfs te gebruiken. Ik wil het kleuteronderwijs voor deze opdracht extra toerusten. Het kleuteronderwijs krijgt vlugger en meer lestijden op basis van het zomerklassensysteem.

Dit eerste punt, dat ik een beetje tegenover het pleidooi voor de startklas op de leeftijd van twaalf jaar zou willen stellen, stelt dat een betere aanpak van de taalvaardigheid Nederlands moet starten in het kleuteronderwijs. We zetten bijgevolg in de discussienota Talenbeleid, die ik in september heb voorgesteld, sterk in op de preventie van school- of taalachterstand Nederlands vanuit dat niveau.

We zullen in de basiscompetenties van de leraren ook extra aandacht besteden aan taal. Alle leraren moeten doordrongen zijn van het didactische belang van efficiënt en duidelijk standaardtaalgebruik als instrument. Het bereiken van hun eigen vakdoelen hangt er gedeeltelijk van af. In het onderwijsjargon spreekt men dan van 'taalgericht vakonderwijs'. Het zou me te ver leiden om hier uitgebreid op in te gaan, maar ook de peilingen en screeningstoetsen behoren tot het pakket aan maatregelen dat juist de nood aan startklassen moet voorkomen door gerichte remediëring tijdens de reguliere schoolloopbaan, al van in het kleuteronderwijs en lager onderwijs.

Dat zijn aanzetten tot discussie. Tegen volgende maand willen we met een definitieve talennota komen, inbegrepen een uitvoeringsplan. Scholen kunnen dan aansluitende projectvoorstellen indienen. Het versterken van de betrokkenheid van ouders, het uitwerken van een specifieke aanpak voor een bepaalde doelgroep en vele andere onderdelen van een eigen taalbeleid Nederlands, behoren dan ongetwijfeld tot de mogelijkheden.

Toch zien we dat de vraag naar zo iets als een startklas, in de zin van extra aanbod voor een specifieke doelgroep, heel acuut kan zijn. Ik verwijs hier naar twee van dergelijke vragen. Om te beginnen zijn er de OKAN-klassen en meer specifiek de OKAN-proeftuinen die elk op een eigen manier nagaan of en hoe nieuwkomers tijdens een vervolgjaar na de OKAN-klas op een positieve manier kunnen inschuiven in een schoolloopbaan in het reguliere secundair onderwijs. Een onderzoek onder leiding van professor Rymenans van de UA zal diepgaand het uitvoeringsproces, de stimulerende en belemmerende factoren en het effect op de schoolse taalvaardigheid van leerlingen beschrijven. Effectieve methodieken kunnen dan op ruimere schaal worden ingezet om taal- of andere schoolse achterstanden te voorkomen of te remediëren. Verder zullen we ook bekijken hoe de formulering van ontwikkelingsdoelen het onthaalonderwijs kan verbeteren.

Een ander experimenteel antwoord is het Brusselse curriculum. Bij het begin van het schooljaar 2004-2005 zijn 11 secundaire scholen gestart met het Brusselse curriculum in de A-stroom van de eerste graad van het secundair onderwijs. Er zijn twee varianten die beide nog lopen. Vragen die hier opborrelen zijn bijvoorbeeld of een afzonderlijk curriculum op basis van taalachterstand voldoende legitiem is, en ook in welk mate het Brusselse curriculum de gestelde doelen rond het opheffen van taalachterstanden realiseert. Op mijn vraag bezorgt de onderwijsinspectie me straks een omvattend rapport over het onderwijs in Brussel, waarin ook dit aspect ter sprake komt. Het is belangrijk om daar in de toekomst ook eens bij stil te staan.

De verlengde OKAN-proeftuinen en het Brusselse curriculum zijn geen startklassen. In beide gevallen is de invalshoek ook ruimer dan enkel taal. Zowel de

talenbeleidsnota als de proeftuinen en het experimentele Brusselse curriculum maken wel duidelijk dat we ons van de problematiek bewust zijn en dat we zoeken naar die oplossingen die het grootste studierendement verzekeren met de kleinste bijkomende belasting voor de individuele leerling. Het is onze zorg dat de leerlingen aan het eind van het basisonderwijs vaardig zijn in het Nederlands. Waar dat niet zo is, moet de eerste graad secundair onderwijs nog in een remediëringstraject kunnen voorzien, maar we kiezen in Vlaanderen op dit ogenblik niet voor de startklas in de zin zoals mevrouw Verdonk bedoelt.

Bij wijze van uitsmijter wil ik hier nog het volgende aan toevoegen. Wat we voorstellen qua talenbeleid is bijzonder ambitieus, maar dan wel in de breedte. We spreken over de volledige lerarenopleiding, over alle leerkrachten en over de talige aanpak van alle leerkrachten, over kleuteronderwijs, basisonderwijs en secundair onderwijs. We denken na over de eindtermen, ook voor moderne en vreemde talen, en over kennen versus kunnen – iets wat straks in een andere vraag aan bod komt. Dit alles is heel breed en daardoor ook heel ambitieus en niet makkelijk. Het staat een beetje tegenover het leggen van een sterke klemtoon op heel punctuele voorstellen zoals een startklas. Dat komt over als radicaal, maar is dat veel minder. We moeten radicaal zijn door vooral in de breedte de lat hoger te leggen in de lerarenopleiding, in het kleuteronderwijs, het lager onderwijs en het secundair onderwijs met betrekking tot het talenonderwijs. We moeten proberen om in de reguliere trajecten te vermijden dat de achterstanden ontstaan. Voor de gevallen dat dat niet kan worden vermeden in de reguliere trajecten, lopen een aantal projecten zoals het Brusselse curriculum, Ronse of OKAN. Over het Brusselse curriculum durf ik op dit ogenblik niet veel te zeggen, maar eenmaal ik de evaluatie in handen heb, wil ik er zeker op terugkomen.

De voorzitter: De heer De Wever heeft het woord.

De heer Bart De Wever: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik dank u uiteraard voor het antwoord. Ik heb er alle begrip voor dat u voorzichtig of enigszins terughoudend bent. Ik kom u de vraag hier stellen als een invasieve exoot in deze commissie en vanuit mijn werkzaamheden in de commissie voor Stedelijk Beleid en Inburgering, want daar kijken we vaak over het hek en komen we in uw tuin terecht. De talenbeleidsnota vormde de aanleiding voor het stellen van de vraag, met alle respect voor de collega's die u eerder vragen stelden over dezelfde problematiek.

Ik heb twee opmerkingen. Ik heb niet met zoveel woorden gezegd dat de engagementsverklaring moet worden beschouwd als voorwaarde voor inschrijving. Het staat ook niet zo in de tekst, er staat: "engagementsverklaring alvorens in te schrijven". Er is dus geen voorwaardelijk verband. We vragen dat wie een kind naar een Nederlandstalige school stuurt, ook thuis ruimte geeft aan het Nederlands. U hebt de vele mogelijkheden van het inburgeringsbeleid nogal benadrukt. Die mogelijkheden om de Nederlandse taal te leren worden inderdaad steeds ruimer gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap, maar ik heb het over veel meer dan dat. Geven van ruimte aan het Nederlands in het thuismilieu heeft ook te maken met het laten bekijken van bepaalde televisiezenders door de kinderen en met het toelaten van lectuur in het Nederlands in het thuismilieu. Wat vermeden moet worden, is dat leerlingen die in het Nederlandstalig onderwijs naar school gaan, zich in cultureel opzicht in een ander land bevinden als ze thuis binnenstappen. Dat ondersteunt immers op geen enkele manier het pedagogisch project. Dit gaat dus over meer dan over de talige kennis van de opvoedende ouders of ouder.

U stelt dat de startklas het grote nadeel heeft dat ze zichtbaar maakt wie talig wel en wie niet mee kan, omdat leerlingen worden afgezonderd. Nu moet ik u toch wijzen op de realiteit van de Antwerpse samenleving. In sommige scholen is daar heus geen startklas nodig om te zien wie het kan en wie niet. Het volstaat om een werkbezoek te brengen, zoals ik dat op eigen initiatief heb gedaan, aan sommige echte concentratiescholen van het stedelijk basisonderwijs. Daar vindt men vrijwel niemand die het kan. Er is daar sprake van hele klassen met uitsluitend nog allochtone kinderen. Bekijken we daar dan de resultaten op de schoolrapporten voor Nederlands en alle vakken die een kennis van het Nederlands vereisen, dan zien we een drama dat zich voltrekt. Leraren wiskunde zeggen me dat het geen zin heeft er vraagstukken te geven. Hun leerlingen zijn misschien wel wiskundig competent, maar ze begrijpen gewoon het vraagstuk niet, omdat ze op dat niveau geen Nederlandse zin kunnen ontleden en begrijpen. Dat is een drama. We weten immers wat het lot van het overgrote deel van deze leerlingen zal zijn, wanneer ze in het middelbaar onderwijs terechtkomen.

Die bezorgdheid over het scheiden van leerlingen lijkt me dus zeer legitiem, maar in de context van sommige stedelijke wijken is ze eigenlijk niet meer realistisch. U zegt dat dit de onderwijskansen verlaagt, in die zin dat zwakke leerlingen worden gescheiden van sterke leerlingen. In de net geschetste context betwijfel ik of dat eigenlijk wel waar is. Ik weiger namelijk te geloven dat deze leerlingen, in die context, zwakker zouden zijn dan hun leeftijdsgenoten die wel die talige competentie hebben. Dit heeft immers alles te maken met de toch wel zeer specifieke situatie waarin ze zich bevinden. Ik wijs opnieuw op die doorstroming naar het buitengewoon onderwijs, die zeer schrijnend is. Uw partijgenoot, Antwerps onderwijsschepen Voorhamme, heeft u daar waarschijnlijk al veel over verteld. Zo niet, dan zou u hem zeker eens moeten uitnodigen om dat te doen.

Ik geloof dus niet dat er een scheiding zal worden gemaakt tussen zwakke en sterke leerlingen, waardoor de zwakke niet meer in contact komen met de sterke. De omvang en de aard van de problematiek in sommige stedelijke wijken veegt die onmiskenbare nadelen wat deze vraag betreft eigenlijk van tafel. Ik blijf bij mijn vraag of het toch niet opportuun zou zijn om in sommige contexten het initiatief van een startklas te nemen. Ik heb er echter alle begrip voor dat u zegt dat het hier gaat over werken in uitvoering, en dat u wacht op de evaluatie van een aantal initiatieven in die richting, zoals het Brussels curriculum.

Minister Frank Vandenbroucke: Ik heb dat soort argumenten niet op een polemische of simplistisch wijze willen hanteren. Ik denk dat het apart zetten van leerlingen die zwakker presteren, een zeker stigma met zich meebrengt, maar als het echt nuttig is, moeten we dat erbij nemen. Ik heb het belicht als een nadeel.

Het apart zetten van leerlingen die minder taalvaardig zijn, heeft toch ook als nadeel dat die leerlingen de communicatie in de klas met andere leerlingen, die wel taalvaardig zijn, ontberen. Ik kan u echter volgen als u zegt dat dit eventueel nuttig kan zijn. Ik zeg niet dat het onmogelijk is, maar we moeten wel erg overtuigd zijn van dergelijke specifieke, aparte oplossingen. We moeten die nadelen er immers wel even bij nemen. Dat heb ik willen bedoelen. U zou overigens kunnen tegenwerpen dat het toepassen van het Brussels curriculum ook zichtbaar is. Mijn argument is dus niet doorslaggevend.

Ik heb willen beklemtonen dat de radicaliteit op de eerste plaats zou moeten schuilen in de manier waarop we in de breedte in het reguliere onderwijs taal hoger op de agenda krijgen. Als dat niet volstaat, moeten we inderdaad specifieke oplossingen zoeken. Daar ben ik wat voorzichtig over, in afwachting van de evaluatie van het Brussels curriculum. Ik heb die nog niet, maar zal ze binnenkort wellicht krijgen. In afwachting ook van de talennota wil ik ter zake voorzichtig zijn.

Ik wil er ook op wijzen dat het Nederlandse onderwijssysteem op een bepaalde wijze sterk verschilt van het onze. In Nederland is het normaal dat een kind op het einde van het basisonderwijs een toets krijgt, en aan de hand van die toets wordt doorverwezen. Dat zijn de veelbesproken Cito-toetsen. In tegenstelling tot in Vlaanderen, wordt in Nederland op een minder precieze wijze getoetst of de school in haar geheel voor de grote meerderheid van de leerlingen een bepaald niveau bereikt. Wij doen dat, met onze eindtermen. Wij dragen de scholen op voor de meerderheid van hun leerlingen een bepaald niveau te bereiken. De Nederlanders doen dat op een veel minder precieze manier. Ze testen wel op een zeer precieze manier de individuele kinderen en geven dan advies over het kind in kwestie. In die Nederlandse context is het voorstel van mevrouw Verdonk iets natuurlijker, zij het dat het ook in Nederland niet algemeen aanvaard wordt. Het is erg verschillend van onze onderwijsbenadering. Het heeft zijn merites en zijn tegenargumenten, maar u moet het in die context bekijken.

Mevrouw An Michiels: Mijnheer de minister, ik kan u volgen als u zegt dat we radicaal moeten zijn in de breedte, maar ik volg u niet helemaal als u stelt dat er pas nadien specifiek kan worden gewerkt. Gezien de huidige situatie, zeker in de grote steden, zoals de heer De Wever zegt, moeten we de beide wegen tegelijk bewandelen. We moeten in de breedte werken, en tegelijk specifiek. Als die aanpak in de breedte daadwerkelijk slaagt, en we slagen er bijvoorbeeld in om die kleuters allemaal vanaf een zeer jonge leeftijd in de klas te krijgen en hun dan Nederlands te leren, en als we dan ook de ouders mee hebben, wat volgens mij de sleutel blijft om vooruitgang te maken, dan zal die specifieke aanpak op termijn misschien niet meer nodig zijn.

Ik denk echter dat die aanpak nu echt wel nodig is. Anders dreigen we hele klassen met een zodanige achterstand te laten, dat dit een impact heeft op de leerling zelf, op de klas en op de hele school. Zij verliezen daar heel veel mee en zijn dan ook meer gebaat met een zeer strikte en specifieke aanpak gericht op één enkel probleem. We kunnen hen niet verder laten sukkelen in de hoop dat die taalachterstand wel opgelost raakt door bijvoorbeeld een jaartje over te doen. Ik pleit er dan ook voor beide zaken tegelijkertijd uit te werken en niet te wachten tot die brede aanpak heeft bewezen al dan niet te werken om pas dan uit te kijken naar specifieke maatregelen.

De heer Ludo Sannen: Ik sluit me aan bij de brede benadering van de minister. Toch heb ik een aantal bedenkingen. De heterogeniteit van de groep is een relatief gegeven. Ik volg de theoretische benadering, maar in een bepaalde context is die heterogeniteit er niet. Daar moet rekening mee worden gehouden.

Mijnheer De Wever, wat de engagementsverklaring betreft, vind ik uw benadering heel subtiel. Voor de inschrijving in een school vraagt u van de ouders een duidelijk engagement. Ook ik zou willen dat ouders zich engageren, maar ook daar is een brede benadering voor nodig. Een engagementsverklaring levert niet de garantie op dat ouders daadwerkelijk doen wat ze moeten doen. We moeten de verantwoordelijkheid niet alleen bij de school leggen. Daarvoor is een hele ouderbenadering nodig. Dit soort opbouwwerk moet lokaal en wijkgericht gebeuren. Zo niet kan men het engagement van de ouders niet laten honoreren.

Mijnheer de minister, u hebt het ook gehad over een afzonderlijk curriculum inzake taalachterstand. Dat lijkt me echter onvoldoende legitiem en niet evident. Het lijkt me dan ook relevanter om de eerste graad of middengraad uit te breiden tot drie jaar, waarbij ook andere leerinhouden verder kunnen worden opge-

bouwd en waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan het taalgebruik.

De heer Bart De Wever: Ik voel me persoonlijk aangesproken. Ik begrijp, mijnheer Sannen, dat u me niet tot subtiliteit in staat acht. Toch wil ik u erop wijzen dat we een tandje bij moeten steken wanneer we de ouders van allochtone afkomst bij het pedagogisch opvoedingsproject willen betrekken. Het voordeel van de school is dat ouders door de schoolpoort komen. Op die manier krijg je ze letterlijk voor je.

Mijn persoonlijke ervaring heeft me geleerd hoe moeilijk het is om ouders van allochtone oorsprong bij de werking van een schoolouderraad te betrekken. De school van mijn eigen kinderen doet daar zeer grote inspanningen voor. Na enkele jaren werking is ze erin geslaagd om één ouder van allochtone afkomst in de ouderraad te betrekken. Het vragen van een engagementsverklaring is dan ook niet meer dan de aandacht van de ouders vragen voor wat een pedagogisch project is. Dat project moet ook thuis worden voortgezet. Het verwerven van taal is daar zeer belangrijk in. Ik weet dat daar wettelijk geen enkel instrument voor bestaat en dat het gebruik van de taal grondwettelijk vrij is. Maar op het moment dat zich een probleem voordoet, kun je de ouders daar wel over aanspreken. In dezelfde zin pleit ik voor die startklas. Ik begrijp dat u het twijfelachtig vindt om op basis van de taalcompetentie een extra jaar te organiseren, maar op dit ogenblik worden we geconfronteerd met een uitslaande brand. En op dat punt sluit ik me aan bij mevrouw Michiels.

Ik verwijs nogmaals naar de toespraak van minister Vandenbroucke bij de opening van het academiejaar een jaar geleden, waarbij hij wees op de zeer dramatische cijfers inzake de onderwijskansen van leerlingen van allochtone oorsprong, de uitstoot uit het middelbaar onderwijs en dus de bedroevende participatie aan het hoger onderwijs.

Aangezien ik weiger te geloven dat er in een bepaalde bevolkingsgroep meer of minder talent zit dan in een andere bevolkingsgroep, verspillen wij hier ontzettend veel talent. Deze vaststelling rechtvaardigt een radicale aanpak die desnoods kan worden stopgezet zodra blijkt dat de brede benadering over een aantal jaren zeer goede resultaten oplevert. Dit is een noodmaatregel, geen vraag om een soort structureel bijkomend jaar in te voeren.

De heer Ludo Sannen: Ik volg u wanneer u het over een noodmaatregel hebt, maar mijn vraag is of we dat doen door het curriculum van de eerste graad over drie jaar uit te spreiden of door een extra jaar.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Marie-Rose Morel tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de toekomst van de opleiding Restauratie te Antwerpen

De voorzitter: Mevrouw Morel heeft het woord.

Mevrouw Marie-Rose Morel: Mijnheer de minister, collega's, zoals u weet, zijn wij in Antwerpen altijd ontzettend trots geweest op onze opleiding restauratie. Die opleiding werd georganiseerd aan de Antwerpse Academie en genoot wereldfaam, vooral wat houtrestauratie betrof.

Minister Anciaux noemde de opleiding restauratie het fundament van een goed Vlaams erfgoedbeleid. Terecht, want wat hebben we aan mooie stukken, als we niet in staat zijn ze te conserveren en waar nodig te restaureren?

De visitatie van 2003 bracht aan het licht dat er een schrijnende toestand heerst in de afdeling waarop we altijd zo trots zijn geweest. Zowel u als minister Anciaux hebben een accuraat beeld van wat er aan de hand is in Antwerpen. In De Morgen noemde u de situatie in september vorig jaar "bijzonder erg". U had daar gelijk in.

Het probleem ligt niet bij de onderwijsinstelling zelf. Het probleem is – zoals zo vaak – geld. We zien dat buitenlandse opleidingen ons langs alle kanten voorbijsteken, niet alleen bij het aantrekken van zeer goede docenten, maar ook op het vlak van de nieuwste restauratietechnieken. Daar is uiteraard geld voor nodig. Als het zo verder gaat, zal het zeer slecht aflopen met de opleiding restauratie en, als gevolg daarvan, met het conserveren van heel mooie stukken die momenteel worden bewaard bij particulieren of in musea.

U hebt zelf aan de alarmbel getrokken in september van vorig jaar. Is er ondertussen overleg geweest met de opleiding en met minister Anciaux, die hier ook bij betrokken is? Kunt u en wilt u een bijkomende financiele inspanning doen voor de opleiding? Dat is absoluut noodzakelijk als we opnieuw het niveau van weleer willen halen.

In 2010 is er een nieuwe accreditering gepland. Zoals het er nu naar uitziet, zal dat niet goed zijn voor de opleiding. Welke mogelijkheden ziet u, als in 2010 het slechtste scenario waarheid wordt? Zijn er mogelijkheden om die boot alsnog weer boven water te halen?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw Morel, het zal u misschien verbazen, maar mijn rol in dit ver-

haal is nogal simpel. In ons hoger onderwijs bestaat al geruime tijd een systeem voor kwaliteitszorg met interne zelfevaluaties en externe visitaties, en sinds kort ook de accreditatie.

Dat systeem staat duidelijk beschreven in de regelgeving en is in deze commissie herhaaldelijk en uitvoerig besproken, vooraleer het in de plenaire vergadering werd goedgekeurd. In dit dossier lijken velen dat niet te weten of het vergeten te zijn. Ik verwijt dat niemand en ik doe daar niet denigrerend over, maar ik wil wel duidelijk stellen dat ik niet van plan ben om eigengereid op te treden als dat mij of iemand anders goed uitkomt. Dat zou het hele stelsel binnen de kortste keren op de helling zetten. Ik wil integendeel de duidelijke keuzes respecteren die de decreetgever inzake kwaliteitszorg in het hoger onderwijs heeft gemaakt.

Daarmee heb ik dus niet gezegd dat dit hele dossier mij koud laat. Toen het bewuste artikel in De Morgen verscheen, waren er meteen contacten tussen mijn kabinet en de Hogeschool Antwerpen. Er zijn ook contacten geweest tussen de kabinetten Onderwijs en Cultuur. De algemene directeur van de Hogeschool Antwerpen heeft mij daags na de publicatie van het krantenartikel heel wat achtergrond gegeven bij de situatie en een aantal beleidsbeslissingen van de hogeschool terzake toegelicht.

Zo bleek het krantenartikel uiteindelijk te gaan over het atelier Papier en Boek, een specialisatierichting binnen de opleiding, en niet over de hele opleiding. Desalniettemin heeft de departementsraad beslist om voor de hele opleiding een opleidingscoördinator aan te stellen. Die diende extern te worden aangeworven, met als opdracht de reorganisatie van het curriculum en het versterken van de kwaliteitszorg binnen de opleiding.

De vacature is intussen ingevuld door een Nederlander, die zowel ervaring heeft met kwaliteitszorg als met de inhoud van de betreffende opleiding.

Welke alternatieven zie ik als de opleiding in 2010 niet voldoet aan de accreditatiecriteria? Ik heb de hogeschool op de aangeklaagde situatie aangesproken, omdat het systeem voor kwaliteitszorg nu eenmaal zeer duidelijk is. Een opleiding die niet aan de maat is, krijgt geen accreditatie. Het is behoorlijk voorbarig om nu al te stellen dat de opleiding in 2010 niet zal voldoen aan de accreditatiecriteria.

In de hogeschool heeft men het visitatierapport van 2003 natuurlijk ook gelezen en weet men goed wat de verbeterpunten zijn. Men weet ook wat de gevolgen zijn als er onvoldoende verbetering geboekt wordt. Dat heb ik de hogeschool nog eens duidelijk willen maken: een negatieve visitatie heeft door het uitblijven van de accreditatie voortaan fatale gevolgen voor een opleiding.

Ik zie daar geen alternatieven voor, tenzij het om snel remedieerbare punten gaat. Dan voorziet het decreet in de mogelijkheid van een korte herstelperiode – een soort tweede zittijd voor de gebuisde opleidingen.

Een aantrekkelijk scenario is dit allerminst. Ik heb me ervan willen vergewissen dat de hogeschool dat ook het liefst wil vermijden. Het is nu aan haar om dit waar te maken. De aanstelling en de opdracht van de opleidingscoördinator geven mij alvast de indruk dat ze dat ook wil doen.

U vroeg of ik een bijkomende inspanning wil leveren. Het antwoord is evident. Vanuit de onderwijsbegroting zal de hogeschool geen bijkomende middelen krijgen voor deze opleiding. We werken met een systeem van een envelop die wordt toegekend aan de hogeschool, en niet aan een departement of een opleiding. Het interne allocatiebeleid behoort volledig tot de autonomie van de hogeschool.

Het is aan de hogeschool om binnen die financiële contouren en binnen haar decretaal bepaalde onderwijsbevoegdheid, haar opleidingsaanbod optimaal in te richten en naar eigen goeddunken in te krimpen of uit te breiden.

Inzake financiering geldt eigenlijk een vrij gelijkaardige redenering als bij de kwaliteitszorg: we hebben voor een bepaald systeem gekozen. Het gaat niet op om daar plots doorheen te fietsen omdat dit in een welbepaald dossier goed uitkomt. Dat belet overigens niet dat men vanuit de sector of het corresponderende beleidsdomein bijkomende inspanningen ten aanzien van deze of gene opleiding kan leveren.

In mijn beleid voor het hoger onderwijs wil ik de nodige voorwaarden scheppen voor een innovatief en internationaal gericht onderwijs. Voor de concrete invulling van deze principes moeten de hogescholen en de universiteiten zélf zorgen.

De voorzitter: Mevrouw Morel heeft het woord.

Mevrouw Marie-Rose Morel: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben heel verheugd met het aanduiden van een coördinator, die de zaak van op afstand kan bekijken en een aantal wijzigingen kan doorvoeren zodat we de opleiding op termijn niet kwijtspelen. Dat zou een groot verlies zijn voor Antwerpen, voor Vlaanderen en voor het cultuurbeheer in het algemeen.

Ik zal deze vraag ook stellen aan minister Anciaux. Uiteraard is hij niet verantwoordelijk voor alles wat met de opleiding te maken heeft. Hij wordt wel geconfronteerd met deze materie als het gaat om het cultuurbeleid.

We zullen de zaak zeker verder in het oog houden. Ik hoop dat ik van minister Anciaux een even duidelijk antwoord zal krijgen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw An Michiels tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de kloof tussen kennis en vaardigheden in het onderwijs

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Mijnheer de minister, het debat dat werd gelanceerd door de heer Hullebus om meer aandacht te besteden aan de kennis bij leerlingen, heeft ondertussen heel wat reacties losgeweekt. Sommige mensen vinden de heer Hullebus ouderwets, iemand die terug wil naar de goede oude tijd, toen leerlingen hele rijen data en namen van buiten moesten leren. Veel meer dan dat gebeurde er niet in de klas. Anderen stellen daarentegen dat hij de nagel op de kop slaat. Door de nadruk te leggen op de vaardigheden van de leerlingen verkleint de – vooral parate – kennis.

Het is niet de eerste keer dat dit onderwerp, en dan vooral voor wat het taalonderwijs betreft, aan bod komt in deze commissie. U hebt het daarnet al aangehaald. Ik heb u ook al vragen gesteld met betrekking tot de kennis van het Frans. De vele reacties op de stelling van de heer Hullebus tonen aan dat het probleem diep zit en dat het zich niet beperkt tot het talenonderwijs.

Wat ik uit de reacties van de leerkrachten ook opmaak, is dat ze niet terug willen naar vroeger, naar de goede oude tijd. Ze vragen dat de slinger, die nu toch wel heel ver doorslaat in de richting van de vaardigheden, terug de andere kant opgaat, zodat er weer aandacht wordt besteed aan de – vooral parate – kennis. Later kan die kennis dan worden gebruikt om verder te ontwikkelen.

Mijnheer de minister, ik kan u dan ook heel goed volgen als u stelt dat het niet om een keuze tussen een van beide gaat. Zowel kennis als vaardigheden zijn belangrijk. Ik ben ervan overtuigd dat de meeste leerkrachten die gereageerd hebben, dat ook zo aanvoelen. Nu hebben ze echter de indruk dat het vooral om vaardigheden draait. Kennis wordt stiefmoederlijk behandeld.

Eén probleem dat vaak wordt aangehaald, is de inhoud van de eindtermen. Ze zijn vaag en voor interpretatie vatbaar. Ze leggen zeer sterk de nadruk op het kunnen. Ze geven niet eenduidig aan wat leerlingen moeten kennen. U hebt dat ook bevestigd in de talennota, die we binnenkort zullen bespreken. Ook daarvoor hebt u al gesteld dat die eindtermen toe zijn aan herziening.

Mijnheer de minister, hoe concreet is die idee van de herziening van de eindtermen? Worden ze allemaal aangepakt of zijn het er maar enkele? Wanneer wordt daarmee begonnen en, vooral, wanneer zal dat proces afgerond zijn? Wanneer moeten de leerkrachten ermee werken? Zal er rekening worden gehouden met de opmerkingen en verzuchtingen van de leerkrachten? Zal er rekening worden gehouden met de expertise van de leerkrachten? Het debat dat nu op gang komt, toont aan dat de leerkrachten er erg mee bezig zijn en dat ze een specifieke mening hebben.

Een tweede punt dat wordt aangehaald, is de 40-60-richtlijn van de pedagogische inspectie. U zegt dat het slechts om een richtlijn gaat. Veel leerkrachten worden echter daarop beoordeeld tijdens de doorlichting. Als ze dan de opmerking maken dat het vaak niet mogelijk is om het onderscheid te maken tussen kennis en vaardigheden, en zeker niet in een 60-40-verhouding, dan krijgen ze als antwoord dat dit niet ter zake doet en dat ze wel degelijk moeten aantonen hoe die verhouding wordt gerespecteerd. Ik spreek hier uit eigen ervaring. Ook wij als talenleerkrachten werden daarop aangesproken. We moesten duidelijk aangeven hoe we die verhouding dachten te bereiken en waar die terug te vinden was.

Mijnheer de minister, u zegt dat het slechts om een richtlijn gaat van de pedagogische inspectie van sommige netten. Blijkbaar volgen niet alle netten die richtlijn. Zult u ook aan de inspectie vragen om de leerkrachten daar niet expliciet op te beoordelen? Dat weegt toch wel zeer zwaar door. Ik denk dan vooral aan de taalleerkrachten. Ik baseer me op de vele reacties van de leerkrachten.

De voorzitter: De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, beste collega's, de eenmansactie van de heer Hullebus heeft de verdienste dat hij een debat op gang heeft gebracht. Toch moeten we de zaak ook nuanceren.

Het verhaal van de heer Hullebus wordt te veel als een of-ofverhaal gebracht en niet als een en-enverhaal. Kennis en vaardigheden zijn wat mij betreft onlosmakelijk met elkaar verbonden en zijn complementair. Moet er een evenwicht zijn? Uiteraard. Kennen en kunnen, kunnen niet zomaar los van elkaar worden gedefinieerd. We moeten voorzichtig zijn met het op gang brengen van een polarisering. Daar hebben leerlingen, leerkrachten en ouders geen baat bij. Er is een groep leerkrachten die de stelling van de heer Hullebus steunt. Er is evengoed een groep die het daar helemaal

niet mee eens is. Ik heb een tekst doorgespeeld aan verschillende leerkrachten en in een eerste fase komt dan een reactie pro of contra, zonder enige nuancering. Door de polariserende toon van de tekst is dat bijna logisch. Wanneer we blijven polariseren, geraken we nergens. Zo vind ik het geen goede zaak dat er een OZON-beweging is opgericht met een manifest. OZON staat dan voor 'Onderwijs zonder Ontscholing'. Er wordt gepoogd te nuanceren, maar ik pleit voor een breed debat dat niet alleen over ontscholing gaat. Ik vind dat te zeer getrechterd als einddoel.

Er staat letterlijk in het manifest van de heer Hullebus: "Deze actie mag echter niet doodbloeden en de weerstand vanwege de ontscholers mogen we ook niet onderschatten. (…) Of de minister een ontscholer is, dat weten we nog niet, hoewel de titel 'Reactie van ontscholers en minister' al richtinggevend is." Naast de polarisering storen me vooral de faits divers, de anekdotes en het subjectieve gevoel dat men creëert. Of een beauty niet weet waar de toren van Pisa staat, interesseert me niet. Dit jaar werden in het Groot Dictee der Nederlandse Taal gemiddeld 31 fouten gemaakt en vorig jaar 33. Is dat een indicatie? Ik vind van niet. Daaruit kunnen we niet afleiden dat de kennis achteruitgaat.

In deze moderne tijden van heel veel aanbod van kennis en kunde moeten we vooral weten waar we dingen kunnen vinden. Die tools moeten we aan leerlingen aanreiken. Het hele informaticaverhaal moet in de discussie worden gebracht. Dat is heel belangrijk in onze maatschappij. De kennis die kinderen daarover bezitten is immens, en dat is goed. Is dat geen kunde of kennen? Ik stel me die vraag. Moeten we weten wanneer Byzantium is gevallen? Het is aan te raden dat we dat kunnen situeren, maar is dat een must? Misschien wel, misschien niet. Ik zal jonge mensen die dat niet weten, daarop alleszins niet beoordelen.

Sommige zaken kunnen worden herbekeken. Voor talen betekenen vaardigheden een meerwaarde. Bij het herbekijken van de eindtermen mogen we ons niet laten leiden door het gevoel, maar door het maatschappelijk kader waarbinnen ons onderwijs is georganiseerd en waarbinnen kinderen later moeten kunnen functioneren. Als er te veel is overgeheld naar vaardigheden, mag dat misschien een heel klein beetje worden teruggeschroefd, maar omgekeerd moeten we bepaalde kennis ook kunnen evalueren. Een open blik in deze discussie is essentieel. We moeten rekening houden met de context en de technologische maatschappij waarin we leven. We moeten onze kinderen en jonge mensen opleiden om te kunnen functioneren in deze maatschappij.

Mijnheer de minister, waar positioneert u zich in deze discussie? Misschien is het nog te vroeg om dat te zeggen, maar ik vind dat daar serieus over mag worden gediscussieerd.

De voorzitter: De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, "menin aeide, thea, Peleiadeo Achileos" en daar stopt mijn kennis.

De voorzitter: "Menin aeide, thea, Peleiadeo Achileos oulomenen, he muri' Achaiois alge' etheke, pollas d'iphthimous psuchas Aidi proiapsen."

De heer Ludo Sannen: Uw kennis gaat verder.

Ik heb Latijn-Grieks gestudeerd en we hebben veel moeten kennen, en de generatie voor mij blijkbaar nog meer. We hebben in de klassieke talen heel veel moeten kennen, maar daar is niet zoveel van overgebleven. Van dat kennen, is er wel wat kunnen overgebleven. Ik ben er ook van overtuigd dat kunnen aanleiding geeft tot meer kennen. Ik zie soms een vals onderscheid tussen kennen en kunnen. Dat valse onderscheid wordt ook door de heer Hullebus gemaakt. Kennis is nodig om dingen te kunnen, maar met het kunnen van bepaalde dingen, kunnen we heel wat kennis vergaren. De twee zijn niet tegengesteld aan elkaar. Vroeger werd te gemakkelijk de nadruk gelegd op het kennen en te weinig op het kunnen. Voor een leraar is het veel gemakkelijker om het kennen over te brengen, dan het kunnen. Het is veel moeilijker om vaardigheden aan te leren dan kennis aan te leren.

Men moet oppassen voor leerkrachten die wat heimwee hebben naar een situatie die eigenlijk veel comfortabeler was voor leerkrachten. Natuurlijk is grammatica ontzettend belangrijk, natuurlijk is het belangrijk dat men weet hoe werkwoorden vervoegd moeten worden. Maar het is toch wel erg dat mensen uit mijn generatie misschien wel veel Frans geleerd hebben, maar het niet durven te gebruiken. Er lag heel veel accent op het kennen, maar te weinig op het kunnen. Men moet een evenwicht tussen beide zoeken. Ik wil niet meegaan in die karikaturale discussie die op dit moment gevoerd wordt, waarin ik een soort heimwee hoor naar een gemakkelijkere pedagogische en educatieve positie.

Ik ben ook wat verrast door de vraag over de eindtermen. Ik heb nooit ervaren dat de eindtermen het ene tegen het andere zouden uitspelen. Ik heb het ook nooit zo geïnterpreteerd toen we de eindtermen hier in deze commissie kregen. Daarnaast zijn er de leerplannen, maar die bevinden zich op het terrein van de schoolvrijheid. Maar als het Vlaams Belang nu vraagt om die eindtermen te herzien, dan herinner ik me nog levendig het debat in deze commissie waarin het Vlaams Belang deze eindtermen al te ver vond gaan en een beknotting vond van de onderwijsvrijheid van de scholen. De scholen moesten niet alleen hun leerplannen, maar eigenlijk ook hun eindtermen kunnen bepalen. Nu hoor ik van het Vlaams Belang dat de overheid via de eind-

termen moet ingrijpen omdat het evenwicht tussen kennen en kunnen er niet in aanwezig zou zijn. Dat is, op enkele jaren tijd, toch wel een heel andere benadering.

Ik hoop dat u, mijnheer de minister, in uw beleid het evenwicht zult zoeken en dat u niet te ver mee zult gaan in die karikaturale discussie over kennen en kunnen.

De voorzitter: Het is hier al duidelijk gezegd: kennen om te kunnen en kunnen om te kennen.

Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Ik heb daarover al vele dingen gezegd in het publiek, men kan dus niet meer nieuwsgierig zijn naar mijn standpunt. Ik denk dat we het er met velen over eens zijn dat dit geen of-ofverhaal maar een en-enverhaal en een kwestie van evenwicht is.

In mijn talenbeleidsnota gebruik ik precies daarom het volgende beeld: "Wat opgaat voor onze wijze van voortbewegen, geldt ook voor taal: om te wandelen moet je je twee benen gebruiken. Om te lopen moet je zeker je twee benen gebruiken. Taalstructurele aandacht moet dus worden geïntegreerd in het vaardigheidsonderwijs." Een concreet voorbeeld: het heeft geen zin een lijstje met Franse woorden te kunnen afdreunen zonder dat men die woorden in een zin of dialoog kan toepassen. Omgekeerd kan men ook de woorden niet gebruiken als men ze niet kent.

Datzelfde beeld is toepasbaar voor de discussie over kennis en vaardigheden ook voor de andere vakken. Beide deelaspecten zijn onmisbaar. Het is ook dat wat we bedoelen met competenties en waar we gelukkig in het Vlaams onderwijs al een hele tijd de nadruk op leggen. Competenties zijn eigenlijk een synthese van kennen en kunnen. Onze eindtermen zijn ook competentiegericht geschreven. Dat behoedt ons voor toestanden waarbij men in het ene of het andere uiterste vervalt.

Ik kies ervoor om eindtermen te herzien als er referentiegegevens beschikbaar zijn waaraan bestaande eindtermen kunnen worden afgetoetst en vervolgens aangepast indien nodig. Referentiegegevens kunnen zijn: peilingresultaten, wetenschappelijk onderzoek, inspectiegegevens, beleidsnota's zoals de talenbeleidsnota, projecten zoals het project Techniek Op School, proeftuinen, enzovoort. Aan de hand van dergelijke gegevens wil ik tijdens deze legislatuur de meest dringende zaken aanpakken eerder dan te opteren voor een langdurige en allicht weinig efficiënte opfrissing van het hele pakket eindtermen.

Concreet heb ik volgende plannen in verband met de herziening van de eindtermen. Ten eerste zullen de nieuwe eindtermen voor ICT ingaan op 1 september 2007.

Ten tweede maak ik een aanvang met de herziening van de eindtermen voor talen en wetenschappen in het basisonderwijs en in de eerste graad van het secundair onderwijs. Alvast voor talen kunnen ook de tweede en derde graad volgen. Of dit ook voor wetenschappen het geval zal zijn, moet verder worden bekeken. Ik wil de herziene eindtermen in het basisonderwijs en in de eerste graad door het Vlaams Parlement laten bekrachtigen tegen 1 september 2009. Ik maak daarbij ook gebruik van de resultaten van het peilingonderzoek. Vanaf dit jaar worden er jaarlijks twee peilingen afgenomen. De resultaten hiervan kunnen telkens aanleiding zijn voor de herziening van de eindtermen in de onderzochte leergebieden of vakken. De betrokken peilingtoetsen uit het recente verleden en de nabije toekomst hebben bijna allemaal betrekking op precies talen en wetenschappen.

Ten derde verwacht ik tegen eind 2007 de tussentijdse resultaten van het onderzoek naar de vakoverschrijdende eindtermen. Dit onderzoek richt zich op de maatschappelijke en onderwijskundige relevantie en op de haalbaarheid van deze eindtermen. Ik zal in 2008 een voorstel van geactualiseerde eindtermen op basis van de resultaten van dit onderzoek ter advisering voorleggen aan de Vlaamse Onderwijsraad.

Ten vierde: tegen 1 september 2009 zullen er ook nieuwe eindtermen voor techniek klaar zijn. Deze eindtermen zullen onder meer gebaseerd zijn op de bevindingen van het TOS-project. De timing van de invoering van deze eindtermen moet nog verder worden besproken.

Zal er, bij de aangekondigde hervorming, rekening worden gehouden met de opmerkingen en de verzuchtingen van de leerkrachten zelf? Via diverse kanalen wordt rekening gehouden met de opinie van leerkrachten en andere belanghebbenden. Zo wil ik na elke peiling een 'kwaliteitsdebat' organiseren. De doelstellingen van deze debatten zijn de volgende: zoeken naar verklaringen voor de peilingresultaten; formuleren van aanbevelingen voor alle stakeholders om aan vastgestelde problemen te verhelpen; het verbeteren van de kwaliteit; aspiraties bijstellen en het draagvlak van toekomstige acties vergroten.

De kwaliteitsdebatten kan men opvatten als de vierde stap in een cyclus van vijf stappen. Ik overloop ze even. Stap één: de onderzoekers bezorgen de overheid de resultaten van de peiling. Stap twee: de overheid communiceert breed over deze resultaten aan de hand van een colloquium, een toegankelijke brochure en een website. Stap drie: de overheid nodigt alle partners uit om na te denken over de resultaten. Die partners kunnen pedagogische begeleidingsdiensten, lerarenopleiders, nascholers, onderwijsinspecteurs, directies, CLB's, leerlingen, ouders, sociale partners, uitgeverijen, academici en vooral leraren zijn.

Stap vier: de overheid organiseert een debat over de ingezamelde informatie, bijvoorbeeld volgens de methodiek van consensusconferenties. Op zo'n conferentie lichten de onderzoekers kort de resultaten toe en toetsen experts hun opinie over de peilingresultaten en hun voorstellen om aan vastgestelde problemen te verhelpen aan de mening van een breder publiek. Ten slotte rapporteert een commissie van deskundigen kort na het debat aan alle stakeholders op basis van alle inputgegevens. Ik heb deze methode destijds in het Riziv geïntroduceerd en ik vind het een interessante aanpak voor ingewikkelde problemen. Misschien is die methode ook dienstig als we het over eindtermen hebben.

Stap vijf: de partners zetten na het debat de aanbevelingen om in concrete acties. De overheid is één van die partners en is onder meer verantwoordelijk voor aanpassingen aan de eindtermen. Leerplanmakers, begeleiders en nascholers, opleiders, uitgeverijen, inspectie en eventueel andere partners voeren de acties uit. Dit schema wordt zeer concreet uitgewerkt. Ik plan de eerste kwaliteitsdebatten in april en mei van dit jaar. Voorwerp van debat zijn de resultaten van de peilingen over het domein natuur in het basisonderwijs en over biologie en informatieverwerving en -verwerking in de eerste graad van het secundair onderwijs.

Zal er rekening worden gehouden met de expertise die leerkrachten bezitten of zal alles weer beslist worden binnen de ivoren toren van de DVO? Ik laat dat laatste voor uw rekening. Veranderingen aan eindtermen kunnen pas effect hebben als er voldoende draagvlak voor bestaat. Dit veronderstelt methodieken om alle belanghebbenden een stem te geven in het proces. Kwaliteitsverbetering veronderstelt ook de permanente afstemming van diverse facetten van het onderwijssysteem. Eindtermen zijn slechts één element in een complex systeem van mechanismen en actoren die een invloed hebben op wat op school wordt geleerd.

Ik wil er ook op wijzen dat de DVO – momenteel de Entiteit Curriculum van het Departement Onderwijs en Vorming – niet in een ivoren toren mag werken. Bepalen wat kinderen leren op school veronderstelt een brede maatschappelijke legitimering. De procedures die voorafgaan aan de goedkeuring van eindtermen staan daar ook garant voor. Na het voorstel van de Entiteit Curriculum hebben alle geledingen een stem in de advisering van de Vlaamse Onderwijsraad. Ten slotte neemt het Vlaams Parlement een democratisch gelegitimeerde eindbeslissing.

Over de 60/40-verhouding blijven er misverstanden bestaan. De inspectie beoordeelt bij een schooldoorlichting niet de leerkrachten. Ze gaat wel de kwaliteit van het studiepeil in een school, een graad of een studierichting na. Om die reden vraagt de inspectie wel of er aandacht is voor evaluatie van vaardigheden op schoolniveau. Zij vraagt dat onder meer aan de leerkrachten. Verder vraagt de inspectie ook of de school een visie heeft op evaluatie, en of er daarover afspraken zijn gemaakt.

De eindtermen komen op herkenbare wijze voor in de leerplannen. Die leerplannen zijn overigens door de overheid goedgekeurd. De onderwijsinspectie gaat na of de evaluatie peilt naar de realisatie van eindtermen en leerplandoelstellingen. De onderwijsinspectie gaat behoedzaam te werk als hij de evaluatie onderzoekt. Dat behoort immers tot de autonomie van de school. In het vrij onderwijs beveelt de pedagogische begeleiding de verhouding die u noemt aan in haar leerplannen. Het gaat dan met name over de evaluatie. Deze verhouding is voor de inspecties geen norm. De verhouding 60/40 is op zich ook niet relevant. Wel peilt de inspectie bij de scholen naar een indicatie van de aanwezigheid van vaardigheden in de evaluatie van leerlingen. Ik ben van mening dat deze aanpak van de inspectie correct is.

Ik verbaas me over uitspraken over de 60/40 verhouding. Volgens de heer Hullebus is dat het voorwerp van een wet, versta: van een decreet. Maar in het gemeenschapsonderwijs bestaat die verhouding niet.

Mevrouw An Michiels: Als leerkracht in het vrij onderwijs is ons expliciet gevraagd om die verhouding toe te passen.

Minister Frank Vandenbroucke: Dat is precies het punt. In het gemeenschapsonderwijs bestaat die verhouding niet. Ik heb twee jaar de tijd genomen om de basics van het onderwijs in te studeren. Ik ben daar vandaag nog mee bezig. U bent twee jaar lid van deze commissie. Ik stel voor dat u ook probeert om de basics onder de knie te krijgen.

De onderwijsnetten leggen leerplannen voor op basis van de eindtermen. Wij gaan na of de eindtermen in die leerplannen vervat zitten. In de leerplannen mag men meer doen dan de eindtermen realiseren. De inspectie gaat in de scholen na of men de leerplannen wel realiseert. Doet men aan leerplanrealisatie of bedriegt men ons en de goegemeente een beetje en realiseert men het leerplan niet?

In het leerplan zit ook een deel dat gericht is op de evaluatie van de leerlingen. Daar is de inspectie zeer omzichtig mee. Als in een leerplan, expliciet of impliciet, wordt gezegd dat er een 60/40-verhouding is, is het logisch dat de inspectie dat nagaat. Maar als het er niet in staat, zegt de inspectie daar niets over. Mevrouw Michiels, u moet wel de verantwoordelijkheid leggen waar ze ligt.

Ik heb al op veel plaatsen met handen en voeten uitgelegd dat een tijd geleden een soort compromis tot stand is gekomen, in het brede debat over eindtermen, over de verhouding vaardigheden versus kennis. Er is ooit

gezegd, in een debat tussen de inspectie en de begeleiders, om een 60/40-verhouding te gebruiken. Maar als de pedagogische begeleidingsdiensten dat niet overnemen, gaat de inspectie dat ook niet beschouwen als een referentie. In het gemeenschapsonderwijs is die verhouding er niet.

Het vrij onderwijs moet zich misschien legitimeren, maar zelfs daar heb ik de indruk dat het behoorlijk genuanceerd is. Mevrouw Michiels, het kan zijn dat u in uw school daar zeer uitdrukkelijk mee geconfronteerd werd, maar dan was niet dit parlement aan zet, maar wel het onderwijsnet of de inrichtende macht.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck: Na dit antwoord beschouw ik mezelf als een zeer slecht lid van dit net, want ik heb me in heel mijn loopbaan nooit erg bekommerd om de 40/60-verhouding, noch als leerkracht, noch als directie. Maar ik zal wel tot de uitzonderingen behoren die ontsnapt zijn aan de doorlichtingsverslagen.

Mevrouw An Michiels: Mijnheer de minister, ik dank u voor de antwoorden die, vooral op de eerste vragen, zeer concreet waren.

Ik denk dat over de 40/60-verhouding nog duidelijk moet worden gesteld hoe het nu juist zit.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck: Ik vrees dat het ook interpretatie is van bepaalde begeleiders.

Mevrouw An Michiels: Ik denk dat het echt afhangt van de begeleider die op dat ogenblik over de vloer komt. Mijnheer de minister, ik weet niet of u dat kan of mag, maar misschien kan wel eens duidelijk worden gezegd dat dat niet het enige criterium mag zijn om te beoordelen.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw Michiels, dit is een voorbeeld, maar er zijn er talloze andere.

De mensen op het terrein, zelfs in relatief belangrijke posities, weten soms niet precies hoe de besluitvorming werkt en wie waarvoor verantwoordelijk is. Dat schept de grootst mogelijke verwarring over wie nu wat beslist. Om dat uit te leggen – wat heel uitzonderlijk is, want normaal doe ik dat niet – heb ik zelfs een interviewtje gegeven aan SCHOOLdirect, onze rechtstreekse communicatie met scholen en schoolteams.

We krijgen te maken met pedagogische begeleiders en zelfs met inspecteurs en directies die interpretaties geven en misschien niet zeer duidelijk maken wie nu uiteindelijk verantwoordelijk is voor die interpretatie.

Ik hoop – en dat is de verdienste van deze discussie – dat het een beetje opgeklaard geraakt. Ik hoop ook dat we de zaak ten gronde kunnen bespreken. De talenbeleidsnota handelt weliswaar alleen over taal, maar het is een heel mooie gelegenheid om de zaak ten gronde te bespreken en duidelijk te maken waarvoor eindtermen dienen, wat de rol is van een leerplan en wat we verwachten van leerkrachten.

De talenbeleidsnota is op een bepaalde manier behoorlijk radicaal. Niet door zeer spectaculaire dingen te lanceren voor welbepaalde onderdelen, maar door in de breedte een aantal ambities te preciseren, de lat hoog te leggen en de eindtermen te herbekijken, precies voor de wisselwerking tussen vaardigheid en kennen. Dat is geen gemakkelijke kwestie.

Wat we doen met de kwaliteitsdebatten, is niet eenvoudig. We gaan de peilingsproeven bekijken en er proberen conclusies uit te trekken. Het is de eerste keer dat dat gebeurt. Dat is ook normaal, want we zijn uiteindelijk nog maar vijftien jaar bezig met deze procedure van de eindtermen.

Ik zou willen dat we, met een goed begrip van de procedures en de verantwoordelijkheden van eenieder, de nogal ambitieuze beleidsplanning kunnen waarmaken.

De voorzitter: Het incident is gesloten.